

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Прев 137/2013
Пзп 3/2013
03.10.2013. година
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Стојана Јокића, председника већа, Мирјане Ђерасимовић и Јелене Боровац, чланова већа, у привредном спору по тужби тужиоца ф.у. Б. ад из Н.Ц., кога заступају пуномоћници Љ.К., адвокат из В. и Г.С., адвокат из Н.С., против туженог И. доо из З., (првотужени), кога заступа пуномоћник С.С. адвокат из Н.С. и ФХИ З. ад Л. (друготужени), кога заступа пуномоћник Д.С., адвокат из Б., ради исплате 430.464.000,00 динара, одлучујући о ревизијама странака изјављеним против пресуде Привредног апелационог суда Пж број 8769/12 од 28. марта 2013. године и захтеву Републичког јавног тужилаштва за преиспитивање правноснажне пресуде Привредног апелационог суда Пж број 8769/12 од 28. марта 2013. године, у седници већа одржаној дана 03.10.2013. године, донео је следећу

П Р Е С У Д У

I ОДБИЈАЈУ СЕ, као неосноване ревизије странака у спору, тужиоца ф.у. Б. ад из Н.Ц., првотуженог И. доо из З. и друготуженог ФХИ З. ад из Л., изјављене против пресуде Привредног апелационог суда Пж број 8769/12 од 28. марта 2013. године.

II ОДБИЈА СЕ, као неоснован захтев Републичког јавног тужилаштва за преиспитивање правноснажне пресуде Привредног апелационог суда Пж број 8769/12 од 28. марта 2013. године.

III Тужиоцу се не досуђују трошкови одговора на захтев за преиспитивање правноснажне пресуде.

О б р а з л о ж е њ е

I

Привредни суд у Београду је пресудом П број 3385/2012 од 28. јуна 2012. године одлучио:

„I Одбија се предлог пуномоћника првотуженог да се као умешач позове Ц.С. из Б.

II Делимично се усваја тужбени захтев тужиоца Ф.у. Б. ад из Н.Ц., па се обавезују првотужени И. доо из З. и друготужени ФХИ З. ад из Л. да тужиоцу солидарно плате износ од 268.464.000,00 динара са каматом по закону о висини стопе затезне камате почев од 22. септембра 2008. године па до исплате у року од осам дана од дана пријема писаног отправка пресуде, док се у преосталом делу захтев тужиоца за исплату износа од 162.000.000,00 динара одбија као неоснован.

III Обавезују се првотужени и друготужени да тужиоцу солидарно плате трошкове поступка у износу од 1.335.750,00 динара у року од осам дана од дана пријема писаног отправка пресуде.“

Пресудом Привредног апелационог суда Пж број 8769/12 од 28. марта 2013. године, ставом I изреке одбијене су као неосноване жалбе странака у спору и потврђена поменута првостепена пресуда. Ставом II изреке другостепене пресуде одбијени су захтеви странака за накнаду трошкова другостепеног поступка.

II

Против другостепене пресуде странке у спору изјављују благовремене и дозвољене ревизије.

Ревизије изјављују због битних повреда ЗПП-а и погрешне примене материјалног права.

Одговори на ревизије нису поднети, а Републички јавни тужилац се о ревизијама није изјаснио.

Ревизијски суд је испитао ревизијама побијану другостепену пресуду на начин прописан чланом 408. важећег Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“, број 72 од 28.09.2011. године) и одлучио као у ставу 1 изреке пресуде из следећих разлога:

Ревизије нису основане.

У поступку није учињена битна повреда ЗПП-а из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП-а, на коју се у ревизијском поступку пази по службеној дужности.

Странке у спору указују на битне поведе и то: тужилац на учињене битне повреде из члана 361. став 2. осим тачке 4. ЗПП-а и из члана 361. став 2. тачка 12. ЗПП-а учињену у другостепеном поступку, првотужени из члана 374. став 2. тачка 3, 5, 7. и 12, те члана 374 став 1, а у вези са чланом 354. став 4. ЗПП-а, а друготужени из члана 374. став 2. тачка 3. и 12. ЗПП-а.

III

Из утврђеног чињеничног стања и доказа на којима је засновано произилази следеће:

1. Правноснажном и извршном пресудом Трговинског суда у Новом Саду П број 1601/05 од 07. априла 2006. године, утврђено је да тужилац има право прече куповине 2247 обичних акција емитента К.б. ад Н.С., које је друготужени продао првотуженом уговором о продаји закљученим 23. септембра 2003. године. Истом пресудом поништени су уговори о продаји предметних акција и изјава о преносу акција путем индосамента са друготуженог (продавца) на првотуженог (купца). Пресудом је наложено друготуженом да у року од осам дана закључи уговор о продаји тих акција са тужиоцем по продајној цени од 13.189.663,58 динара.
2. Друготужени дана 01.09.2008. године даје налог свом брокеру да изврши повраћај предметних акција евидентираних на име првотуженог. Централни регистар дана 08.05.2009. године обавештава друготуженог да је првотужени предметне акције дана 03.09.2008. године продао купцу Д. ад из И. по цени од 192.000,00 динара по једној акцији и да у бази регистра није евидентиран пренос акција са рачуна првотуженог на рачун хартија од вредности друготуженог. Стога извршење пресуде Трговинског суда у Новом Саду П 1601/05 од 07.04.2006. године није могуће. Предметне акције евидентирани су на заложном рачуну хартија од вредности Централног регистра јер их је садашњи власник Д. ад И. као дужник оптеретио залогом.
3. Првотужени је уговором закљученим 03.09.2008. године продао на организованом тржишту предметне акције купцу Д. ад из И. Правноснажном пресудом П број 9273/08 од 17.05.2009. године, донетој у спору по тужби друготуженог као тужиоца против туженог Д. ад И. и првотуженог у овом спору, утврђено је да је ништав уговор о продаји предметних акција које је првотужени продао купцу Д. ад из И. са правом гласа ОТП Б. ад Н.С. као правног следбеника раније К.б. ад Н.С. Овом пресудом наложено је централном регистру депо и клиринг да изврши пренос акција са рачуна купца (Д. ад И.) на рачун тужиоца. Предметне акције из уговора о продаји закљученим 03.09.2008. године, продате су по цени од 192.000,00 динара по једној акцији, укупно за износ од 430.464.000,00 динара.
4. Тужилац је као извршни поверилац поднео предлог за извршење пресуде Трговинског суда у Новом Саду П број 1601/05 од 07. априла 2006. године са обавезом друготуженог као извршног дужника да са тужиоцем као повериоцем закључи уговор о продаји предметних акција по цени од 13.189.663,58 динара са предлогом за одређивање пенала. Привредни суд у Лесковцу је решењем од 09.12.2008. године одредио предложено извршење и пенале због неизвршења пресуде са обавезом да их друготужени плати тужиоцу. У поступку извршења наплаћени су пенали у укупном износу од 162.000.000,00 динара за период од 13. марта 2007. до 03. септембра 2008. године јер је 03.09.2008. године извршен пренос предметних акција са првотуженог на купца Д. ад И., услед чега је престао ток судских пенала досуђених извршном исправом.
5. На основу утврђеног чињеничног стања нижестепени судови су правноснажно одлучили о тужбеном захтеву на начин утврђен ставом I изреке првостепене пресуде. Тужбени захтев је делимично усвојен и делимично одбијен.

Незадовољне таквим одлучивањем странке другостепену пресуду побијају изјављеним ревизијама. Тужилац у делу одбијеног, а туженици у делу усвојеног тужбеног захтева.

6. У претходном излагању под тачком II истакнуто је да ревизије нису основане, што подразумева да је неоснована и тужиочева ревизија.
7. Као ревизијски разлог, тужилац истиче и битне повреде из члана 361. став 2. (осим тачке 4) раније важећег ЗПП-а а које конкретно не образлаже. Помиње их као ревизијски разлог паушално и неаргументовано. Поменути процесна норма, престала је да важи 31.01.2012. године, ступањем на правну снагу сада важећег Закона о парничном поступку који се примењује на материјално-правни однос странака у смислу члана 506. став 2. важећег ЗПП-а. У сада важећем ЗПП-у као ревизијски разлог није прописана битна повреда из члана 374. став 2. тачка 12, која је идентична са претходно важећом процесном нормом из члана 361. став 2. тачка 12. претходно важећег ЗПП-а. То подразумева да се ради о недозвољеном ревизијском разлогу јер као дозвољен није прописан чланом 407. став 1. тачка 2. важећег ЗПП-а.
8. Под претпоставком да је тужилац погрешно квалификовао овај ревизијски разлог и да је по среди битна повреда из члана 374. став 1. а у вези са чланом 356. ЗПП-а (суд није везан ни за процесну правну квалификацију) ревизијски суд сматра да ни она није учињена у другостепеном поступку, јер у њему при

одлучивању о жалби тужиоца није учињена ова битна повреда. Другостепени суд се на јасан и недвосмислен начин изјаснио о жалбеном разлогу везаном за неодлучивање првостепеног суда о делу тужбеног захтева за досуду законске камате на утужени а првостепеном пресудом одбијени новчани износ у висини од 162.000.000,00 динара. Аргументовано и процесно утемељено образложење написано на страни 7 став други и трећи образложења другостепене пресуде се не може подвести ни у ком сегменту под одлучивање уз битну повреду на коју неосновано претпостављено указује тужилац.

Првостепеном пресудом одбијен је као неоснован тужбени захтев за исплату 162.000.000,00 динара. Није одлучено о споредном захтеву за исплату утужене камате на ову главницу. Тужилац у жалби није поднео предлог за доношење допунске пресуде и то се ни не спори. Споран је процесни резон тужиоца у коме истиче да се по самом закону сматра да је првостепени суд одбијајући захтев за исплату главнице одбио и тужбени захтев за исплату камате као споредног тражења. Ревизијски суд не прихвата тако изражени процесни резон јер је суд дужан да одлучи о свим захтевима странака што подразумева и о захтеву за исплату камате као споредном захтеву. Супротно томе, прихватањем као основаног израженог процесног резона, сматрало би се и да је суд усвајањем тужбеног захтева за исплату досуђене главнице, а без досуде утужене камате на њу усвојио и захтев за исплату камате и у ситуацији да о том захтеву није одлучивано. Следом тога намеће се питање да ли би тужилац да му камата није досуђена на досуђену главницу могао да тражи извршење наплатом утужене камате која изреком пресуде није досуђена само зато што се подразумева њено досуђење??? Евидентно је да не би. С` тога је потпуно исправан процесни став другостепеног суда да код непостојања предлога за доношење допунске пресуде ради одлучивања и о захтеву за исплату утужене камате на одбијени део тужбеног захтева, тужба се сматра повученом за ову камату у смислу члана 356. ЗПП-а. Зато су неосновани ови претпостављени ревизијски разлози.

9. Неосновано тужилац спори и примену материјалног права истрајавајући и у ревизијским разлозима у ставу да има право на исплату правноснажно одбијеног тужбеног захтева и да то право произилази из законске норме прописане у члану 293. став 1. ЗОО. Пенали су тужиоцу досуђени у смислу члана 294. став 1. ЗОО којом законском нормом је прописано:

„Кад дужник не изврши у року неку своју неновчану обавезу утврђену правноснажном одлуком, суд може, на тражење повериоца одредити дужнику накнадни примерен рок и изрећи, а у циљу утицања на дужника и независно од сваке штете, да ће дужник, ако не изврши своју обавезу у том року, бити дужан исплатити повериоцу извесну своту новца за сваки дан задоцњења, или за коју другу јединицу времена, почев од истека тог рока.“

Они се одређују због кашњења дужника у испуњењу неновчане обавезе утврђене извршном исправом у ситуацији када поверилац намерава да тражи испуњење неновчане обавезе. Подношењем тужбе од 28.09.2008. године у предметном спору, тужилац се у смислу члана 293. став 1. ЗОО, определио да не тражи испуњење обавезе већ накнаду штете уместо испуњења. У тако насталој чињеничној и правној ситуацији пенали изречени и наплаћени у поступку извршења у циљу испуњења дужникове (друготужникове) неновчане обавезе се не могу кумулирати са накнадом проузроковане штете. Не могу због тога што се не ради о правној ситуацији прописаној у члану 294. став 1. ЗОО која прописује досуду пенала независно од штете. Напротив, ради се о ситуацији из члана 293. став 1. ЗОО, за коју законодавац прописује само право повериоца на накнаду штете, па се с` тога досуђени износ пенала урачунава у укупно проузроковану штету. То што су пенали институт извршног поступка и што су одређени и наплаћени у извршном поступку не даје право тужиоцу на накнаду целокупне штете увећане за наплаћене пенале. Тужилац би на њих имао право само у ситуацији да је остао код захтева за испуњење неновчане обавезе тј. закључење уговора о продаји предметних акција, од чега је он одустао подношењем тужбе. Обзиром на насталу немогућност за испуњење неновчане обавезе (закључење уговора) и престанак изрицања пенала сматра се и да је истекао накнадни рок за испуњење неновчане обавезе, те да тужилац као поверилац може захтевати само накнаду штете због неиспуњења за коју се определио поднетом тужбом у овом спору. Накнадни рок за испуњење у остављеном року од осам дана дат је друготуженом писменом тужиоца од 28.02.2007. године а он је потом продужаван решењима Привредног суда у Лесковцу све до 03.09.2008. године када је друготужени продао предметне акције купцу Д. ад И. У члану 293. став 2. ЗОО јасно је прописано да по истеку накнадног рока, поверилац може захтевати само накнаду штете због неиспуњења. У складу са овом законском нормом тужилац је определио тужбу. У тако насталој чињеничној и правној ситуацији тужилац у смислу члана 293. став 1. ЗОО може тражити само накнаду штете због неиспуњења која због свега изнетог не може бити кумулирана са наплаћеним пеналима. То подразумева да се накнада штете мора умањити за наплаћене пенале и да су нижестепени судови о овом делу тужбеног захтева правилно и добро одлучили.

10. Недозвољени су ревизијски разлози првотуженог у делу у коме указује на учињене битне повреде ЗПП-а. Под претпоставком да су дозвољени као што су недозвољени они би били неосновани.

11. у поступку није учињена претпостављена оитна повреда из члана 3/4. став 2. тачка 3. зппп-а. штета за тужиоца настала је неизвршењем пресуде Трговинског суда у Новом Саду П број 1601/05 од 07.04.2006. године. Извршење пресуде онемогућено је и недозвољеним радњама првотуженог који је прво купио предметне акције на које је тужилац имао право прече куповине а потом их неовлашћено продао 03.09.2008. године. Ради се о штети насталој неизвршењем судске одлуке као извршне исправе. Потраживања из извршних исправа застаревају у застарном року од 10 година рачунајући од дана извршности (пресуда извршна 05.03.2007. године), што подразумева да на дан подношења тужбе утужено потраживање није застарело, јер се рокови застаревања не могу рачунати од дана закључења уговора о продаји акција (03.09.2003. године) којим је првотужени продао акције купцу Д. ад И. Уговор о куповини акција закључен 03.09.2003. године је поништен, док је уговор о продаји истих акција утврђен ништавим извршним исправама – пресудама од 07.04.2006. и 17.05.2009. године, па тужилац из тих пресуда као извршних исправа црпи право на накнаду утужене штете. С` тога се утужено потраживање не може сматрати застарелим ни у смислу члана 376. ЗОО на који неосновано упућује тужилац.

12. Ревизијом добијана другостепена пресуда није заснована ни на недозвољеном располагању тужиоца из члана 374. став 2. тачка 5. ЗПП-а. Тужилац је активно легитимисан у спору за накнаду штете и она се црпи из већ поменутих извршних исправа. Туженици одговарају зато што су онемогућили тужиоца да постане власник предметних акција, па тужилац зато трпи штету у противвредности акција. Иначе, да тужилац није онемогућен у извршењу пресуде од 07. априла 2006. године, постао би власник предметних акција, па овог спора не би ни било, што првотужени превиђа и у овом претпостављено дозвољеном ревизијском разлогу.

13. Није првотужени онемогућен у расправљању пред првостепеним судом, што подразумева да у поступку није учињена ни битна повреда из члана 374. став 2. тачка 7. ЗПП-а као претпостављено дозвољени ревизијски разлог. Првотужени је издао пуномоћје под бројем 51040 дана 30.10.2008. године адвокатима Б.Ј., Б.Г. и Г.М., сви из Б., да га заступају у спору са тужиоцем евидентираним код првостепеног суда под тадашњим бројем П. 6918/2008. Пуномоћје је оверено печатом првотуженог и потписано од стране директора С.Т. Поднеском од 23.12.2011. године првотужени обавештава првостепени суд да отказује пуномоћје адвокату Б.Г. из Б. и да за заступање овлашћује С.С., адвоката из Н.С.

Подносак тужиоца од 05. јуна 2012. године првостепени суд упућује адвокату Б.Г. на адресу адвокатске канцеларије у Б. Поднесак је уручен 13. јуна 2012. године. Рочиште на коме је расправа закључена одржано је 20. јуна 2012. године. На овом рочишту тужилац је истакао да остаје код тужбе тужбеног захтева и поднеска од 05.06.2012. године. Пуномоћник првотуженог адвокат С.С. је на рочишту оспорио тужбени захтев и његов основ у образложеном излагању. Није тражио да му се уручи поднесак од 05.06. да би се на њега изјаснио. Потом првотужени поднеском од 25.06.2012. године обавештава суд да је отказао пуномоћје адвокатској канцеларији Б.Г., отказујући пуномоћје адвокатима Б.Г., Г.М. и Б.Ј. Претходним отказом пуномоћја исто је отказано само адвокату Б.Г., али не и адвокатима Г.М. и Б.Ј. што води закључку да је достава поднеска од 05.06. на адресу канцеларије ових адвоката достављена осталим овлашћеним пуномоћницима којима тада пуномоћје није отказано. Следи да је поднесак достављен овлашћеним пуномоћницима и да је пуномоћнику – адвокату С. стајала могућност да на одржаном рочишту од 20.06.2012. године затражи уручење поднеска од 05.06.2012. године и рок да се на исти изјасни, што он није учинио. Отуда се не може прихватити ни овај претпостављено дозвољени ревизијски разлог као основан.

14. Оба тужена у ревизијским разлозима указују и на битну повреду из члана 374. став 2. тачка 12. учињену у другостепеном поступку. У претходном излагању већ је речено да ова повреда не може бити ревизијски разлог у смислу члана 407. став 1. тачка 2. ЗПП-а. Она се не може подвести ни под ревизијски разлог из члана 374. став 1. тачка 3. Међутим, сагласно претходном излагању под претпоставком да је дозвољен као што није дозвољен овај ревизијски разлог, исти би по оцени ревизијског суда био неоснован. Неоснован зато што оба тужена кроз неосновано истакнуту ову битну повреду ЗПП-а у суштини споре утврђено чињенично стање. Ревизијски разлози су у овом делу усмерени у том циљу, јер се чињенично стање приказује другачијим од утврђеног. Истрајава се у тврдњи да тужилац у писмену од 28.02.2007. године упућеном друготуженом није изјавио и да неће примити обавезу по истеку остављеног рока (што је потпуно тачно). Изнето јасно упућује на то да оба тужена споре утврђено чињенично стање, које неосновано покушавају да подведу под битну повреду из члана 374. став 2. тачка 12. ЗПП-а. Јасном процесном нормом из члана 407. став 2. ЗПП-а прописано је да се ревизија не може изјавити због погрешно или непотпуно утврђеног чињеничног стања.

15. Истрајавајући у чињеници да тужилац у допису од 28.02.2007. године упућеном друготуженом, истог није упозорио да по протеклу рока за испуњење неће примити испуњење, туженици оспоравају и право тужиоца на исплату штете, јер за њену досуду по њиховом ревизијском резону није испуњен један од три кумулативна услова прописана чланом 293. став 1. ЗОО.

приликом одлучивања о основаности ових ревизијских разлога мора се имати у виду следеће, а што ови ревиденти превиђају:

-да је тужилац писменом од 28.02.2007. године позвао друготуженог да у остављеном року од 8 дана рачунајући од пријема писмена – дописа, достави број рачуна на који ће се уплатити цена (прве продаје акција) у корист друготуженог, са захтевом да се достави пет примерака купопродајног уговора са изјавом о преносу акција путем индосамента на тужиоца;

-да уколико се у остављеном року не прихвати тражено, да ће тужилац купопродајну цену положити у корист друготуженог у судски депозит и да ће на основу члана 46. Закона о извршном поступку а у вези са чланом 294. став 1. ЗОО путем надлежног суда захтевати исплату судских пенала по 100.000,00 динара дневно за сваки дан задоцњења све док се не испуни обавеза из извршне судске исправе.

Потом се у битном мења тада постојеће чињенично стање:

-друготужени обавештава тужиоца да се захтеви из дописа од 28.02.20097. године не могу извршити;

-по захтеву тужиоца Трговински суд у Лесковцу решењима оставља друготуженом накнадне рокове за извршење обавезе, изричући му и пенале за неизвршење (закључење уговора) који су наплаћени за период 13. март 2007. године – 03. септембар 2008. године, након чега је извршен пренос акција са првотуженог на купца Д. ад И.;

-тужилац подноси предметну тужбу дана 28. септембра 2008. године и њоме тражи исплату штете у утуженом износу.

16. Одустанком од наплате пенала са даном друге продаје акција тј. са 03.09.2008. године и од поступка извршења, подношењем тужбе за накнаду штете тужилац се јасно определио. То опредељење у конкретної ситуацији подразумева саопштење друготуженом да неће примити испуњење, тј. неће закључити уговор. Све ове чињенице несумњиво указују на јасно опредељење тужиоца да неће примити испуњење и да је у тако насталој ситуацији било потпуно непотребно и формално саопштавати друготуженом да неће пристати на испуњење обавезе (закључење уговора). Испуњење обавеза је постало немогуће. Обавеза је у моменту утужења била неизвршава. Отуда се намеће питање потребе формалног обавештавања друготуженог да неће примити испуњење обавезе које је немогуће. Изнето упућује на закључак на стварно (претпостављено) постојање такве изјаве, па се не може сматрати да је одсуством и формално тако дате изјаве изгубљено право установљено чланом 293. став 1. ЗОО. Форма у конкретної ситуацији не може победити суштину јер се у конкретної ситуацији мора сматрати да је кроз поменуте фактичке и правне радње тужилац јасно ставио до знања друготуженом да неће примити накнадно испуњење – неће закључити уговор о продаји предметних акција са друготуженим. Даље се намеће питање зашто би тужилац морао и формално да саопштава друготуженом да неће примити испуњење у ситуацији када је оно било немогуће и када се тужилац фактичком радњом – тужбом определио за штету. Предузете правне и фактичке радње су у конкретної ситуацији отклониле потребу за формалним саопштењем на коме неосновано истрајавају туженици. Другостепени суд се у том смислу јасно изјаснио на страни 5 став 2 и 3 образложења пресуде дајући ваљане чињеничне и правне разлоге зашто у конкретної ситуацији тужилац није био у обавези на давање формалне изјаве и да се законска норма из члана 293. став 1. ЗОО не може примењивати само са формалног аспекта у смислу губитка права на чему неосновано устрајавају туженици. Изражени правни став у целости прихвата и ревизијски суд и на њега упућује.

17. Неосновано првотужени спори постојање своје солидарне одговорности за проузроковану штету. Из досадашњег ревизијског излагања несумњиво је да је и првотужени одговоран за насталу штету као и друготужени. Оба тужена су онемогућили тужиоца да постане власник предметних акција и тиме му проузроковали штету у виду измакле користи из члана 189. ЗОО. Криви су за штету проузроковану тужиоцу. Одговарају за штету проузроковану кривицом прописану у члану 158. ЗОО. У ситуацији када је штета проузрокована кривицом више лица, она као штетници одговарају оштећеном солидарно. Солидарна одговорност за штету подразумева право оштећеног (тужиоца), да је захтева од било ког штетника или од свих штетника, у конкретної ситуацији од оба туженика као штетника.

18. Чињенице изнете у поднеску тужиоца од 23.12.2010. године не утичу на другачије пресуђење тј. на усвајање тужбеног захтева само у висини од 356.381.594,00 динара. Тужилац је у том поднеску истакао да би у ситуацији да није онемогућен у куповини предметних акција, исте могао продати у децембру 2006. године по цени од 158.957.00 динара по једној акцији. То је тако било у децембру 2006. године. Међутим,

после тога стање на организованом тржишту акција се променило. Променило тако што су те акције 03.09.2008. године продате по цени од 192.000,00 динара по једној акцији, укупно за износ од 430.464.000,00 динара. Да је тада располагао акцијама као власник, тужилац би био у могућности да их прода по тој цени. Ономогућавање од стране туженика да постане власник акција и да их као власник прода, тужилац трпи штету у висини те продајне цене. Тужиоцу на основу члана 189. став 3. ЗОО припада право на накнаду ове кривицом тужених проузроковане штете, па су неосновани ревизијски разлози друготуженог изнети у поменутом смислу.

19. На материјално-правни однос странака нижестепени судови су правилно применили материјално право и то одредбе члана 155, члана 293. став 1. а у вези са чланом 12, чланом 16, члана 189. став 2, члана 294. члана 277. став 1. и члана 324. ЗОО.

Обавеза тужених да тужиоцу накнаде проузроковану штету заснована је на члану 154. став 1. ЗОО.

20. Како не постоје ревизијски разлози тако ни они на које се пази по службеној дужности, ревизијски суд је на основу процесног овлашћења из члана 414. став 1. ЗПП-а одлучио као у ставу I изреке пресуде.

IV

Републички јавни тужилац је против другостепене пресуде поднео захтев за њено преиспитивање (захтев).

21. О потпуности, разумљивости, дозвољености и благовремености захтева овај суд се изјаснио у образложењу решења Прев 137/2013 и Пзп 3/2013 од 12.09.2013. године, које је пуномоћницима странака уручено 16.09. ове године. Зато се о захтеву у том смислу овде неће понављати.

Захтев је испитан на начин прописан чланом 423. ЗПП-а и одлучено као у ставу II изреке пресуде из следећих разлога:

Захтев није основан.

22. Подносилац, га заснива на разлозима да је:

-другостепеном пресудом повређен закон на штету јавног интереса;

-невласник акција овлашћен да захтева накнаду штете за њих и да је судском одлуком тужиоцу као невластнику признато право на накнаду штете за 2.242 обичне акције;

-погрешно примењена одредба члана 113. ЗОО, јер првотужени није имао обавезу да врати акције из уговора о њиховој продаји;

-при утврђивању обима враћања установљена је обавеза без утврђивања кривице и савесности уговорника;

-погрешно установљена обавеза првотуженог јер се о тужбеном захтеву не може одлучити на идентичан начин у односу на оба тужена;

-погрешно примењен члан 113. и 155. ЗОО, што представља повреду закона на штету јавног интереса;

-свако кршење основног уставног начела путем злоупотребе или непоштовања позитивно-правних прописа или несанкционисање истих од стране зато овлашћених државних органа, нарушавање правног поретка које за последицу има повреду јавног интереса;

-обавезивањем првотуженог на исплату досуђене штете нарушен правни поредак и повређено његово право на имовину гарантовано чланом 58. Устава Републике Србије и Европском конвенцијом за заштиту људских права и основних слобода;

-супротно Уставу Републике Србије и Европској конвенцији за заштиту људских права и основних слобода другостепеном пресудом првотужени незаконито лишен значајног дела своје имовине признавањем права невластнику на накнаду штете.

На основу поменутих разлога, подносилац предлаже да овај суд захтевом побијану другостепену пресуду преиначи, усвајањем жалбе првотуженог и одбијањем као неоснованог тужбеног захтева у односу на њега.

23. Тужилац и друготужени подносе благовремене и дозвољене одговоре на поднети захтев. У поднетим одговорима у целости споре разлоге на којима је захтев заснован. Споре повреду закона на штету јавног интереса и зато дају образложене и детаљне разлоге.

Тужилац одређује трошкове за састав одговора на захтев у износу од 180.000,00 динара. Друготужени не одређује трошкове одговора на захтев.

Првотужени у поднеску од 25.09.2013. године истиче да је у свему сагласан са захтевом.

24. Основано тужилац и друготужени у одговору на захтев споре његову основаност.

Нижестепени судови нису повредили закон на штету јавног интереса. Утужену и досуђену штету су засновали на примени ваљаних законских одредби. Право тужиоца на накнаду штете не произилази из власништва на акцијама, него из повреде права прече куповине тих акција. Туженици су онемогућили тужиоца да на основу права прече куповине стекне власништво на акцијама, а да их је стекао као што није овог спора не би ни било. То подразумева да је тужбени захтев заснован на претпостављеном својинском праву на акције које је осујећено кривицом оба тужена. Без икаквог чињеничног и правног утемељења, подносилац захтева покушава да првотуженог прикаже као савесно лице које је законито поступало и које није имало забрану да закључује прво уговор о куповини а потом уговор о продаји предметних акција. При том подносилац превиђа да је прво закључени уговор којим је првотужени купио акције поништен судском одлуком а друго закључени уговор којим је првотужени продао акције утврђен ништавим. Поменути уговори о куповини, продаји акција које је првотужени закључио прво као купац (23.09.2003. године), а потом као продавац (03.09.2008. године), представљају неважеће правне послове захваћене крупним недостацима, који не производе правно дејство. Њима су, супротно резону подносиоца захтева повређени општи (јавни) интереси. Повређени закони на штету јавног интереса. С` тога, закључење пресудама поништеног и утврђеног ништавим уговора не подразумева не постојање кривице на страни првотуженог као купца и продавца предметних акција већ напротив управо указује на његову кривицу. Кривица за закључење поништеног и ништавим утврђеног уговора искључује постојање савесности првотуженог на коју неосновано указује подносилац захтева. Продајом акција стечених на основу поништеног уговора о тој продаји, првотужени је изразио потпуну несавесност и злоупотребу права на продају акција које се може и мора санкционисати једино обавезивањем првотуженог да плати проузроковану штету. Напомиње се, да су нижестепени судови санкционисали ту злоупотребу од стране првотуженог, уважавајући основни принцип забране злоупотребе права који се изражава у дефиницији: „Треба забранити свако вршење права које има за намеру да другоме проузрокује штету.“

25. Одговорност првотуженог за штету је солидарна са одговорношћу друготуженог и та солидарност управо произилази из обавезе накнаде штете по основу кривице прописане у члану 158. ЗОО. Кривица постоји када је штетник проузроковао штету намерно или непажњом. Ако је штета проузрокована кривицом више лица они као штетници одговарају солидарно, што подразумева право тужиоца да њену накнаду тражи од оба штетника (о солидарној одговорности се ревизијски суд већ изјашњавао на страни 15 под тачком 17).

26. Штета је умањење нечије имовине (обична штета), и спречавање њеног повећања (измакла корист) што је јасно прописано у члану 155. ЗОО. Тужилац трпи штету у виду измакле користи која је настала онемогућавањем – кривицом тужених да постане власник акција по праву прече куповине, и прода их на тржишту акција. Штета се састоји се у измаклој користи из члана 189. ЗОО.

То подразумева да обавезивање штетника – првотуженог да плати штету насталу и његовом кривицом управо произилази и из члана 155. ЗОО, па је стога неприхватљив резон подносиоца да је повређена и одредба ове законске норме на штету јавног интереса. Не може се повредом закона на штету јавног интереса сматрати обавезивање штетника да плати проузроковану штету. Следом реченог произилази да би само супротно пресуђење, тј. одбијање захтева за исплату штете према првотуженом представљало повреду ове законске норме на штету јавног интереса.

27. До сада изнето води закључку да је неприхватљив изражени став подносиоца захтева, да нижестепени судови нису у поступку санкционисали злоупотребе права или непоштовање позитивно-правних прописа што је резултирано нарушавањем јавног поретка који има за последицу повреду јавног интереса (закона на штету јавног интереса), а што је резултирано и повредом Уставом гарантованог тужичева права на имовину. Законске норме, чију примену на материјално-правни однос странака спори подносилац захтева су потпуно јасне и у досадашњој судској пракси српских судова нису у примени изазивале било какве дилеме. Јасној законској норми не треба никакво додатно тумачење. Јасне одредбе се не тумаче (што свако једнако разуме томе тумача не треба параграф 994. ОГЗ). Примењују се

онако како гласе у смислу члана 99. став 1. ЗОО.

28. Захтевом оспоравана примена члана 113. и 155. ЗОО не представља ни повреду јавног поретка. Ако се општи појам јавног поретка примени само на материју уговорних односа, онда би се он могао дефинисати као скуп принципа на којима је засновано постојање и трајање једне правно организоване заједнице, који се испољавају преко одређених друштвених норми које су у домену предмета и циља уговора и оне тако постављене захтевају од уговорника да их морају поштовати. Појам јавног поретка примењен на наше право изражава се кроз Уставом утврђено начело друштвеног уређења, принудне прописе и правила морала друштва. Он је у сваком друштву спона али уједно и демаркациона линија између индивидуе и заједнице. Ограничава индивидуалну вољу која се сматра правно ваљаном само уколико је у складу са општим интересима и у домену дозвољеног уговарања којим се омогућава правни промет између одређених субјеката у датом друштву. Тиме што раздваја поље дозвољеног од поља недозвољеног, ограничава индивидуалну вољу у циљу заштите општих интереса. Правни поредак се састоји и од добрих обичаја и морала. Разлика се своди на степен њихове обавезности. Испољава се у томе што оно што је моралом забрањено не треба чинити, а оно што је правом забрањено не сме се чинити.

Примена јавног поретка у материји уговора се у правилу проводи кроз правила која се односе на забрањеност предмета и циља (кауза) уговора. Теорија о забрањеној каузи испуњава функцију не само индивидуалне већ и друштвене заштите, јер се помоћу ње штити општи интерес који се јавља поводом одређених моралних и материјалних вредности које су уграђене у један друштвени систем. Забрањени уговори воде ништавости што подразумева да ако је уговорник знао или морао знати за недозвољен мотив свога саговорника онда је такав уговор недозвољен. Из тога произилази овлашћење суда да провери савесност уговорника (а њу су нижестепени судови ваљано проверили).

Предмет уговора може бити забрањен на више начина и из различитих узрока.

И захтевом оспораване законске норме прописане су у складу са начелима јавног поретка и морају се применити онако како и гласе. Само таква примена законских норми подразумева поштовање принудних прописа и поштовање начела правне сигурности. Начело правне сигурности је неминовни атрибут сваког јавног поретка, чије постојање не сме бити угрожено. То подразумева да у сваком друштвеном и правном поретку мора постојати сигурност у правне институције. Сигурност, која није сама себи циљ, већ која служи остварењу циља. Начело правне сигурности (правде), подразумева једнако поступање с` једнаким стварима а неједнако са неједнаким стварима сразмерно њиховој неједнакости и давање сваком оно што му припада. Оно представља и основни институт владавине права. Управо разлози правне сигурности захтевају одлучивање и примену захтевом оспораваних законских норми на начин како су их применили нижестепени судови.

29. Резиме свега изнетог резултира закључком да се не може законито обавезивање штетника (првотуженог) на исплату проузроковане штете сматрати ни повредом зајамченог штетничког права на имовину, јер право на имовину не искључује обавезу имаоца имовине да оштећеном накнади штету коју је проузроковао својом кривицом.

30. Изнети разлози определили су овај суд да захтев као неоснован одбије, а тако одлучивање је процесно засновано на одредби члана 424. став 1. ЗПП-а.

31. Тужиоцу нису досуђени трошкови одговора на захтев јер ова процесна радња није била нужна и неопходна. Трошкови одговора на захтев нису били потребни, па следом тога, ценећи ту чињеницу, користећи се овлашћењем из члана 154. став 1. ЗПП-а суд те трошкове није досудио тужиоцу одлучујући о њима ставом III изреке пресуде.

Председник већа - судија

Стојан Јокић, с.р.